

Θεώνη Αλαμπάση

Προϊσταμένη Τμήματος Νομικής Υποστήριξης & Συμβουλών

Ειδική Γραμματεία Διαχείρισης Ιδιωτικού Χρέους

Υπουργείο Οικονομικών

ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΟΥ ΙΔΙΩΤΙΚΟΥ ΧΡΕΟΥΣ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΛΗΨΗΣ ΜΕΤΡΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΚΟΥΦΙΣΗ ΤΩΝ ΠΛΗΓΕΝΤΩΝ ΑΠΟ ΤΙΣ ΔΥΣΜΕΝΕΙΣ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΗΣ ΠΑΝΔΗΜΙΑΣ

Είναι γεγονός ότι η πολυετής οικονομική κρίση στην Ελλάδα, είχε ως αποτέλεσμα τη συσσώρευση και διόγκωση ενός ιδιαίτερα υψηλού ιδιωτικού χρέους. Ενδεικτικό είναι ότι, σύμφωνα με επίσημα στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδος, της ΑΑΔΕ και του ΕΦΚΑ, το συνολικό χρέος του ιδιωτικού τομέα (ιδιώτες και επιχειρήσεις) ανέρχεται στα 234 δισ. ευρώ, εκ των οποίων 91,7 δισ. ευρώ ή ποσοστό 39,3% αφορά σε μη εξυπηρετούμενα δάνεια που ανήκουν στον ευρύτερο χρηματοπιστωτικό τομέα, 105,6 δισ. ευρώ ή ποσοστό 45,2% αφορά σε οφειλές προς τη φορολογική αρχή και 36,3 δισ. ευρώ ή ποσοστό 15,5% αφορά σε οφειλές προς τα ασφαλιστικά ταμεία. Οι επιχειρήσεις καταλαμβάνουν περίπου τα 2/3 του χρέους, ενώ το υπόλοιπο 1/3 αφορά ιδιώτες.

Η κατάσταση που επέφερε στην οικονομία η πανδημία του κορωνοϊού αναμένεται να επηρεάσει περαιτέρω την ανωτέρω αναφερθείσα κατάσταση. Ωστόσο, η Πολιτεία, ήδη από την πρώτη φάση έξαρσης της πανδημίας προέβη στη θεσμοθέτηση συγκεκριμένων μέτρων προκειμένου να αντιμετωπίσει ή να αναχαιτίσει την πορεία διόγκωσης του ιδιωτικού χρέους και να προσφέρει ανακούφιση στους πληγέντες από τις δυσμενείς συνέπειες της πανδημίας.

1. Χορήγηση αναστολής καταβολής δόσεων δανείων:

Ένα μέτρο που άμεσα θεσμοθετήθηκε, ήταν η χορήγηση αναστολής στην καταβολή δόσεων δανείων για οφειλότες που αποδεδειγμένα πλήττονται από τις συνέπειες της πανδημίας. Στο πλαίσιο αυτό, εξεδόθη η από 30 Μαρτίου 2020 Πράξη Νομοθετικού Περιεχομένου, που κυρώθηκε με το ν. 4684/2020, η οποία προέβλεψε τη χορήγηση αναστολής για χρονικό διάστημα τριών (3) μηνών της καταβολής των δόσεων στο πλαίσιο ρυθμίσεων των ν. 4469/2017, 4605/2019 και 3869/2010 (Α' 130), χωρίς να επέρχονται οι συνέπειες λόγω της μη καταβολής και χωρίς να τροποποιείται η συνολική διάρκεια της ρύθμισης. Για οφειλότες που δεν περιλαμβάνονται στις αποφάσεις ορισμού των πληγέντων, δύναται να χορηγηθεί η ως άνω αναστολή κατόπιν αίτησης του οφειλέτη και αξιολόγησης από τον πιστωτή. Στη βάση αυτού διακρίνονται δύο κατηγορίες οφειλετών, ήτοι:

α. οι οφειλέτες που επλήγησαν αποδεδειγμένα από τις συνέπειες εξάπλωσης του κορωνοϊού, δυνάμει των αναφερομένων ως άνω Πράξης Νομοθετικού Περιεχομένου και των κατ' εξουσιοδότηση αυτής υπουργικών αποφάσεων, οι οποίοι, άνευ ετέρου, έλαβαν αναστολή για χρονικό διάστημα τριών (3) μηνών στην καταβολή των δόσεων τους στο πλαίσιο των ανωτέρω ρυθμίσεων, ήτοι μέχρι 30-6-2020, χωρίς να επέρχονται οι συνέπειες λόγω της μη καταβολής και χωρίς να τροποποιείται η συνολική διάρκεια της ρύθμισης, και

β. οι οφειλέτες που δεν περιλήφθηκαν στις ανωτέρω αποφάσεις, οι οποίοι είχαν την δυνατότητα να λάβουν την ως άνω τρίμηνη αναστολή στην καταβολή των ρυθμισμένων κατά τα ανωτέρω δόσεων τους κατόπιν αίτησης τους και αξιολόγησης τους από τον εκάστοτε πιστωτή. Πρακτικώς, στην περίπτωση αυτή, η αίτηση έπρεπε να περιλαμβάνει τεκμηρίωση του οφειλέτη ότι πλήττεται από τις συνέπειες εξάπλωσης του κορωνοϊού προκειμένου να αξιολογηθεί από τον κάθε πιστωτή και να δοθεί ή να μη δοθεί η αιτούμενη αναστολή.

Περαιτέρω, σημειώνεται ότι με την από 7.7.2020 ανακοίνωσή της, η Ελληνική Ένωση Τραπεζών γνωστοποίησε την απόφαση των Ελληνικών Τραπεζών να παρατείνουν τα υφιστάμενα μέτρα και να χορηγήσουν διευκολύνσεις στην πληρωμή των δόσεων των δανείων τους έως και την 31η Δεκεμβρίου 2020. Ειδικότερα, για όλα τα φυσικά και νομικά πρόσωπα, που αποδεδειγμένα πλήττονται από την κρίση, οι ελληνικές τράπεζες ήδη προχώρησαν σε αναστολή των δόσεων κεφαλαίου ή/και των τοκοχρεωλυτικών δόσεων μέχρι και την 31η Δεκεμβρίου 2020. Αυτονόητο είναι ότι η ανωτέρω αναστολή πληρωμών αποτελεί δικαίωμα του οφειλέτη και συνεπώς αυτός δύναται, εφόσον επιθυμεί, να συνεχίσει την εμπρόθεσμη πληρωμή των δόσεων προς την τράπεζα ή εταιρεία διαχείρισης απαιτήσεων από δάνεια και πιστώσεις, χωρίς να κάνει χρήση της αναστολής.

2. Αναστολή πλειστηριασμών

Για το ζήτημα των πλειστηριασμών και την προστασία της πρώτης κατοικίας όλων των πολιτών, ένα από τα σημαντικότερα μέτρα που ελήφθησαν ήταν η αναστολή διενέργειας όλων των πλειστηριασμών, αρχής γενομένης από την 13η Μαρτίου 2020. Έκτοτε, με διαδοχικές Πράξεις Νομοθετικού Περιεχομένου, παρατάθηκε η συνέχιση της αναστολής έως και την 31η Μαΐου 2020. Σημειώνεται, ότι τον μήνα Αύγουστο με βάση την ισχύουσα νομοθεσία οι πλειστηριασμοί δεν διεξάγονται ούτως ή άλλως, οπότε όλοι οι πλειστηριασμοί ξεκινούσαν και πάλι από την 1^η Σεπτεμβρίου 2020.

Στο ίδιο πλαίσιο, πρέπει συναφώς να σημειωθεί ότι σύμφωνα με την από 11/9/2020 ανακοίνωση της Ελληνικής Ένωσης Τραπεζών, οι Τράπεζες μέλη της ανακοίνωσαν ότι θα εξετάσουν αίτημα αναστολής πλειστηριασμών που αφορούν την πρώτη κατοικία, μέχρι την 31.12.2020, για όσους δανειολήπτες ανήκουν στη κατηγορία των ευάλωτων, όπως αυτή καθορίζεται στην οικεία υπουργική απόφαση

(ΥΑ Δ13οικ 10747/256/2019). Προϋπόθεση για την παραπάνω αναστολή είναι η υποβολή σχετικού αιτήματος από τον ευάλωτο δανειολήπτη, ανεξαρτήτως επαγγελματικής δραστηριότητας, στην τράπεζα και η δήλωση άρσης του τραπεζικού του απορρήτου, ώστε να διαπιστωθεί ότι ανήκει στην κατηγορία του ευάλωτου. Τέλος, θα πρέπει να αναφερθεί ότι δυνάμει της υπ' αριθμόν 71342 υπουργικής απόφασης, αναστέλλονται εκ νέου όλοι οι πλειστηριασμοί για την περίοδο από 7.11.2020 έως και 30.11.2020, ενώ δε, εάν συνεχιστεί η κατάσταση περιορισμών στην κίνηση είναι αυτονόητο ότι θα επεκταθεί και η πρόβλεψη αυτή.

3. Θέσπιση «Προγράμματος ΓΕΦΥΡΑ»

Πέραν των ανωτέρω, επισημαίνεται ότι ήδη από 01.08.2020 θεσμοθετήθηκε το Πρόγραμμα ΓΕΦΥΡΑ δυνάμει των άρθρων 71 επ. του νόμου 4714/2020, το οποίο αφορά στην επιδότηση δανείων με υποθήκη στην πρώτη κατοικία όσων επλήγησαν από τις δυσμενείς επιπτώσεις της πανδημίας του κορωνοϊού. Οι δικαιούχοι του προγράμματος μπορούσαν να υποβάλουν ηλεκτρονικά αίτηση έως τις 31.10.2020 μέσω μιας απλής και εύκολης διαδικασίας, χωρίς να απαιτείται η συνυποβολή οποιουδήποτε δικαιολογητικού. Εφόσον πληρούν τις προϋποθέσεις, θα λάβουν την κρατική επιδότηση για συνολικά 9 μήνες.

Στο πρόγραμμα αυτό εντάσσονται μια ευρεία κατηγορία προσώπων πληγέντων στο πεδίο της οικονομίας και συγκεκριμένα:

- α) φυσικά πρόσωπα εργαζόμενοι σε κλάδους που έχουν πληγεί, άνεργοι που λαμβάνουν έκτακτη στήριξη, ελεύθεροι επαγγελματίες σε πληγέντες κλάδους,
- β) φυσικά πρόσωπα με σημαντική μείωση του μηνιαίου μισθού τους,
- γ) επαγγελματίες που παρουσίασαν μείωση της εμπορικής δραστηριότητάς τους (μειωμένος ΦΠΑ άνω του 20%, λαμβάνοντας υπόψη το 2ο τρίμηνο 2020 σε σχέση με το 2ο τρίμηνο του 2019),
- δ) δικαιούχοι που έλαβαν ενίσχυση με τη μορφή της επιστρεπτέας προκαταβολής,
- ε) φυσικά πρόσωπα που εντάσσονται στον μηχανισμό ενίσχυσης της απασχόλησης «ΣΥΝ-ΕΡΓΑΣΙΑ»,
- στ) ιδιοκτήτες ακινήτων που λαμβάνουν μειωμένο ενοίκιο.

Για όλες αυτές τις κατηγορίες οικονομικά πληγέντων πολιτών παρέχεται επιδότηση, τόσο για τα εξυπηρετούμενα όσο και για τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια με υποθήκη ή προσημείωση στην 1^η κατοικία, με επιμέρους διάκριση των περιπτώσεων. Αναλυτικότερα:

A. Για τα εξυπηρετούμενα δάνεια και στα οποία συμπεριλαμβάνονται και τα δάνεια που ρυθμίστηκαν στο παρελθόν και έκτοτε παραμένουν ενήμερα, δηλ. δεν έχουν καθυστέρηση μεγαλύτερη των 90 ημερών, επιδοτείται η μηνιαία δόση σε ποσοστό 90% κατά το 1ο τρίμηνο, κατά 80% το 2ο τρίμηνο και κατά 70% το 3ο τρίμηνο, με ανώτατο όριο μηνιαίας επιδότησης τα 600 ευρώ, ανά πιστωτή.

B. Για τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια, που δεν έχουν ακόμη καταγγελλεί και στα οποία συμπεριλαμβάνονται και τα δάνεια που ρυθμίστηκαν και μετέπειτα

κατέστησαν ξανά μη εξυπηρετούμενα, επιδοτείται η μηνιαία δόση σε ποσοστό 80% κατά το 1ο τρίμηνο, κατά 70% το 2ο τρίμηνο και κατά 60% το 3ο τρίμηνο, με ανώτατο όριο μηνιαίας επιδότησης τα 500 ευρώ, ανά πιστωτή.

Γ. Για τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια που έχουν ήδη καταγγελθεί και οδηγούνται σε πλειστηριασμό και με σκοπό να αποτραπεί αυτός, επιδοτείται η μηνιαία δόση σε ποσοστό 60% κατά το 1ο τρίμηνο, κατά 50% το 2ο τρίμηνο και κατά 30% το 3ο τρίμηνο, με ανώτατο όριο μηνιαίας επιδότησης τα 300 ευρώ.

Να τονισθεί ότι το εν λόγω πρόγραμμα αποδείχθηκε ιδιαίτερα επιτυχημένο, αφού δέχθηκε περισσότερες από 160.000 αιτήσεις, και η πληρωμή της επιδότησης θα ξεκινήσει εντός των επομένων ημερών για τις επιλέξιμες αιτήσεις.

4. Θεσμοθέτηση ν. 4378/2020 για τη Ρύθμιση Χρεών και την Παροχή Δεύτερης Ευκαιρίας

Σημαντική παρέμβαση για την αντιμετώπιση του ιδιωτικού χρέους αποτελεί ο νόμος 4738/2020 Ρύθμισης Οφειλών και Παροχής Δεύτερης Ευκαιρίας, ο οποίος ψηφίστηκε στις 26/10/2020 και θα τεθεί σε ισχύ από την 1^η Ιανουαρίου 2021. Ο νέος αυτός νόμος αντικαθιστά όλα τα επιμέρους εργαλεία ρύθμισης οφειλών που υπάρχουν μέχρι τη θέση σε ισχύ του και διέπει συνολικά τη διευθέτηση του ιδιωτικού χρέους προς δημόσιο, τράπεζες και λοιπούς ιδιώτες. Στο νέο αυτό νόμο, μεταξύ άλλων:

1^ο. Θεσπίζονται διαδικασίες για την έγκαιρη προειδοποίηση των φυσικών και νομικών προσώπων στο πλαίσιο πρόληψης, ώστε να μην οδηγηθούν σε κατάσταση αφερεγγυότητας.

2^ο. Εισάγεται ένα ολοκληρωμένο και αυτοματοποιημένο πλαίσιο ρύθμισης οφειλών, μέσω εξωδικαστικού μηχανισμού, τόσο για φυσικά όσο και για νομικά πρόσωπα, ώστε οι οφειλέτες να διατηρούν την περιουσία τους.

3^ο. Δίνεται η δυνατότητα δεύτερης ευκαιρίας για τους οφειλέτες που δεν είναι σε θέση να ρυθμίσουν και να αποπληρώνουν τις οφειλές τους, με ταχείες διαδικασίες, με τη διαγραφή των οφειλών, κατόπιν ρευστοποίησης του συνόλου της περιουσίας και ελέγχου της περιουσιακής κατάστασης του οφειλέτη.

4^ο. Ενσωματώνονται πρόνοιες για τον εντοπισμό των στρατηγικών κακοπληρωτών και την πρόβλεψη συνεπειών για αυτούς.

5^ο. Υπάρχουν πρόνοιες για δανειολήπτες που ανήκουν σε ευάλωτες κοινωνικά ομάδες, με την άσκηση επιδοματικής πολιτικής από το Κράτος, τόσο προληπτικά μέσω της επιδότησης δόσης δανείου, όσο και κατασταλτικά μέσω της επιδότησης ενοικίου και της δυνατότητας μίσθωσης της κατοικίας τους και επαναγοράς αυτής από Φορέα Μίσθωσης και Επαναγοράς.

6^ο. Εκσυγχρονίζεται το πλαίσιο της διαδικασίας εξυγίανσης, ώστε να επιτρέψει στις επιχειρήσεις να αναδιαρθρώσουν επιτυχώς τις οφειλές τους και να επιστρέψουν σε παραγωγική λειτουργία, χωρίς να θίγονται τα δικαιώματα των εργαζομένων.

7^{ον}. Θεσπίζεται απαλλαγή των μελών διοίκησης του νομικού προσώπου που έχει πτωχεύσει, ώστε να μην εγκλωβίζονται για οφειλές που ανήκαν στην επιχείρηση.

8^{ον}. Προάγεται η χρηματοοικονομική διαμεσολάβηση, που αποτελεί διεθνώς την πιο διαδεδομένη εξωδικαστική διαδικασία επίλυσης ιδιωτικών διαφορών στον χρηματοοικονομικό τομέα.

9^{ον}. Αξιοποιείται η τεχνολογία, εισάγοντας νέες ηλεκτρονικές και αυτοματοποιημένες διαδικασίες, που διασφαλίζουν τη διαφάνεια, καταργούν τη γραφειοκρατία και προάγουν τον ψηφιακό μετασχηματισμό του Κράτους.

10^{ον}. Εισάγονται ρυθμίσεις για τη βελτίωση του θεσμού των διαχειριστών αφερεγγυότητας, οι οποίοι καλούνται να διαδραματίσουν ουσιαστικό ρόλο στις διαδικασίες της πτώχευσης.

Ο Νέος Κώδικας Διευθέτησης Οφειλών και Παροχής Δεύτερης Ευκαιρίας, μέσω των διαδικασιών που εισάγει, αναμένεται να αποτελέσει ένα συνεκτικό και δυναμικό πλαίσιο για την ενίσχυση της ρευστότητας, την απασχόληση και την κοινωνική συνοχή, προστατεύοντας, στο μέτρο του εφικτού, τον παραγωγικό ιστό της οικονομίας.